

Meretova Sevinch

*Termiz iqtisodiyot va servis universiteti,
moliya va moliyaviy texnologiyalar yo'nalishi, 2-24-guruh talabasi*

Xolmatova Asila Menglimurod qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti o'qituvchisi

asilaholmatova2@gmail.com

orcid: 0009-0005-8156-9737

Annotatsiya

Mazkur maqolada moliyaviy siyosatning davlat iqtisodiy tizimidagi o'rni, uning makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash hamda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'sir etish mexanizmlari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida moliyaviy siyosatning mazmuni, funksional yo'nalishlari va asosiy instrumentlari keng yoritilib, fiskal mexanizmlar orqali iqtisodiy jarayonlarni tartibga solish imkoniyatlari asoslab beriladi. Moliyaviy siyosatning byudjet, soliq va davlat qarzi bilan bog'liq jihatlari o'zaro uyg'unlikda ko'rib chiqilib, ularning iqtisodiy o'sish, ijtimoiy barqarorlik va moliyaviy xavfsizlikka ta'siri tahlil etiladi. Tadqiqot natijalari moliyaviy siyosatni takomillashtirish orqali iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini ilmiy asoslashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: moliyaviy siyosat, fiskal siyosat, davlat byudjeti, soliq tizimi, iqtisodiy barqarorlik, ijtimoiy rivojlanish, moliyaviy xavfsizlik.

Abstract

This article scientifically analyzes the role of financial policy in the state economic system, its mechanisms for ensuring macroeconomic stability and influencing socio-economic development. The study broadly covers the content, functional areas and main instruments of financial policy, and justifies the possibilities of regulating economic processes through fiscal mechanisms. Aspects of financial policy related to the budget, tax and public debt are considered in harmony with each other, and their impact on economic growth, social stability and financial security is analyzed. The results of the study serve to scientifically substantiate the possibilities of supporting economic development by improving financial policy.

Keywords: financial policy, fiscal policy, state budget, tax system, economic stability, social development, financial security.

Kirish. Zamonaviy bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy siyosat davlatning iqtisodiy jarayonlarga ta'sir ko'rsatishdagi eng muhim vositalaridan biri hisoblanadi.

Iqtisodiy munosabatlarning murakkablashuvi, global moliyaviy xavf-xatarlarning kuchayishi hamda ijtimoiy ehtiyojlarning ortib borishi moliyaviy siyosatni ilmiy asoslangan va uzoq muddatli strategik yondashuv asosida shakllantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Moliyaviy siyosat orqali davlat iqtisodiy resurslarni qayta taqsimlaydi, ustuvor tarmoqlarni qo‘llab-quvvatlaydi va ijtimoiy tenglikni ta‘minlashga intiladi. Ayniqsa, davlat byudjeti, soliq siyosati va davlat qarzini boshqarish mexanizmlarining o‘zaro uyg‘unligi makroiqtisodiy barqarorlikni saqlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, moliyaviy siyosatni chuqur tahlil qilish va uning iqtisodiy rivojlanishdagi rolini ilmiy asoslash dolzarb ilmiy masala sifatida namoyon bo‘ladi.

Asosiy qism. Moliyaviy siyosat mazmunan davlatning daromadlar va xarajatlar sohasidagi faoliyatini ifodalab, iqtisodiy jarayonlarni tartibga solishga qaratilgan chora-tadbirlar majmuasini o‘z ichiga oladi. Uning asosiy maqsadi iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash, iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirish va ijtimoiy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlashdan iborat. Moliyaviy siyosat fiskal siyosat orqali amalga oshiriladi va u, avvalo, davlat byudjeti va soliq tizimi orqali namoyon bo‘ladi. Davlat byudjeti iqtisodiy resurslarni jamlash va qayta taqsimlashning asosiy instrumenti bo‘lib, uning xarajatlar tarkibi davlatning ijtimoiy va iqtisodiy ustuvorliklarini aks ettiradi. Ta‘lim, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy himoya va infratuzilmaga yo‘naltirilgan byudjet xarajatlari uzoq muddatli iqtisodiy o‘shish uchun muhim zamin yaratadi.

Moliyaviy siyosatning muhim tarkibiy qismi bo‘lgan soliq siyosati esa iqtisodiy subyektlar faoliyatini rag‘batlantirish yoki cheklash orqali iqtisodiy muvozanatni ta‘minlashga xizmat qiladi. Soliq yukining optimal darajada belgilanishi tadbirkorlik faolligini oshirish, investitsiyalarni jalb etish va yashirin iqtisodiyot ulushini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, davlat qarzini boshqarish siyosati moliyaviy siyosatning ajralmas qismi bo‘lib, uning oqilona yuritilishi makroiqtisodiy barqarorlikni saqlashga xizmat qiladi. Haddan tashqari qarzlanish moliyaviy xavfsizlikka tahdid solishi mumkinligi sababli, moliyaviy siyosatda qarz yukini boshqarish masalasi alohida e‘tibor talab etadi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, moliyaviy siyosatning samaradorligi nafaqat mablag‘lar hajmi, balki ularning maqsadli va oqilona sarflanishiga ham bevosita bog‘liq. Quydagi jadvalda moliyaviy siyosatning asosiy yo‘nalishlari va ularning iqtisodiy ta‘siri umumlashtirilgan.

Moliyaviy yo‘nalishi	siyosat	Asosiy instrumentlar	Iqtisodiy ta‘siri
Byudjet siyosati		Davlat xarajatlari, transfertlar	Iqtisodiy o‘shish va ijtimoiy barqarorlik

Soliq siyosati	Soliq stavkalari, imtiyozlar	Investitsiya va tadbirkorlik faolligi
Davlat qarzi siyosati	Ichki va tashqi qarzarlar	Moliyaviy barqarorlik

Mazkur jadvaldan ko‘rinib turibdiki, moliyaviy siyosatning har bir yo‘nalishi iqtisodiy rivojlanishga turli darajada ta’sir ko‘rsatadi va ularning uyg‘unligi umumiy iqtisodiy natijalarni belgilaydi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, moliyaviy siyosat davlatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlashda strategik ahamiyatga ega bo‘lgan muhim boshqaruv instrumentidir. Tadqiqot natijalari moliyaviy siyosat orqali iqtisodiy barqarorlikni saqlash, ijtimoiy sohalarni qo‘llab-quvvatlash va uzoq muddatli iqtisodiy o‘rishni rag‘batlantirish mumkinligini ko‘rsatdi. Shu bilan birga, moliyaviy siyosatni shakllantirishda fiskal intizom, shaffoflik va natijadorlik tamoyillariga amal qilish zarurligi asoslab berildi. Moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, soliq tizimini takomillashtirish va davlat qarzini oqilona boshqarish moliyaviy siyosatning asosiy ustuvor yo‘nalishlari sifatida baholanadi. Ushbu xulosalar moliyaviy siyosatni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar va amaliy qarorlar uchun mustahkam nazariy-amaliy asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin.

REFERENCES

1. Поляк Г.Б. Банковское дело. – М.: ЮНИТИ, 2020. – 512 с.
2. Лаврушин О.И. Деньги, кредит, банки. – М.: КНОРУС, 2019. – 448 с.
3. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Bank faoliyatiga oid me’yoriy hujjatlar to‘plami. – Toshkent, 2023.
4. Allamuratov Sh.A. Bank tizimi va moliyaviy bozorlar. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021. – 300 b.
5. Basel Committee on Banking Supervision. Principles for Financial Market Infrastructures. – Basel, 2018.
6. Поляк Г.Б. Государственные финансы. – М.: ЮНИТИ, 2020. – 512 с.
7. Самуэльсон П., Нордхаус В. Экономика. – М.: Вильямс, 2019. – 744 с.
8. O‘zbekiston Respublikasi Byudjet kodeksi. – Toshkent, 2023.
9. Allamuratov Sh.A. Davlat moliyasi va fiskal siyosat. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021. – 320 b.
10. Musgrave R. The Theory of Public Finance. – New York: McGraw-Hill, 2018.